

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д.изк. Свилен Стефанов за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Емилиана Георгиева, докторант към Факултет по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ (професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – връзки с обществеността).

Дисертационният труд на Емилиана Георгиева е на тема „Фотографията в променящия се социален контекст. По примера на Нешънъл Джиографик (2011 – 2018)“. Научен ръководител е проф. д-р Здравко Райков. Дисертацията се състои от увод (наречен „Обща характеристика на дисертационния труд“), справка на публикациите по темата на труда, три основни глави, заключение, съдържащо научните приноси и библиография на използваната литература. Общият обем на текста е 271 стр. За целите на изследването са използвани над 152 книги, научни статии, монографии, сборници и всички броеве от българския тираж на списание National Geographic в периода 2011 – 2018 година.

В увода си докторантът поставя най-важните въпроси на научното изследване. Обектът на проучването е списанието с български тираж National Geographic, предметът – двустранната взаимовръзка между социалните промени и фотографския език на изданието. Посочени са основните методи на научната разработка - анализ и синтез, интердисциплинарен подход към темата (разглеждане на аргументативният и убедителен потенциал на фотографията чрез реторика на визуалната комуникация, семиотиката като система за кодиране и декодиране на визуална информация, психологията, невронауката и емоционалната интелигентност, социологията, етичните парадигми, културологията (визуална

култура), визуалната грамотност, технологичното развитие и социалните медии), качествено контент анализ, сравнителен метод.

Проучването на съществуващата литература по въпроса показва, че разглеждането на фотографията и социалните промени по тъкъв комплексен начин не е налично нито в национален, нито в световен мащаб. Изследванията в сферата на невронауката и психологията показват на практическо ниво как се случва обработката на визуална информация и аргументират природната предразположеност на индивидите да приоритизират визуалната комуникация. Фотографията като предмет на изследване на дисертацията показва новите потребности на обществата, защото трансформира дадена идея в послание без културни или езикови ограничения.

Целта на научния труд е да се установи влиянието, което оказва масмедията върху социалните промени и как човек реагира на тези изменения, като се има предвид рамката от индивидуални стереотипи през призмата на визуалната култура и комуникация. За изпълнението на целите се поставят следните задачи: 1. Да се направи теоретично проследяване на фотографията като наука и изкуство на социалната действителност и проследяване на последните тенденции в нейното съвременно значение и приложение. 2. Да се изведат основните концепции относно понятията визуална култура и комуникация, фотография, социален контекст, семиотика на културата, креативността като рефлексия на фотографията. 3. Да се проведе качествено контент анализ на списанието National Geographic и да се установят зависимости между отражение и реалност, да се установят социалните промени на днешния век и значимостта на визуалната комуникация днес. 4. Да се обективират изводите след направеното проучване в годините 2011 – 2018 г.

Първа глава със заглавие „Социокултурна действителност и рефлексията върху социалната фотография“ е разделена на няколко подглави: 1. Социални комуникации в контекста на фотографията като наука. 2. Фотография и социален

контекст – актуализиране на изкуството. 3. Появата на иГен поколението и рефлексията му върху социалната действителност. 4. Социални предизвикателства пред модерната фотография. 5. Култура, комуникация и фотография – поглед и перспектива.

В този смисъл фотографията е разгледана като универсален инструмент за общуване. Научният труд се фокусира върху застъпничеството на фотографията, тъй като изследва различни исторически и съвременни художници и организации, които използват своите фотографски композиции, за да предават различни послания. Една от поддържаните тези е, че образованието днес не само изпитва необходимостта от фотография, но и знанията в сферата на визуалната култура се превръщат в пререквизит за съвременния човек. Дигитализирането на комуникативния процес също е следствие от глобализацията, която поставя на преосмисляне социалните и културните стандарти, наложени в обществото. Изтъкната е оформящата се пропаст между поколенията по отношение на хартиения и цифровия носител. Новите информационни технологии променят възприемането на информацията и тук се случват разминаванията в нагласите и отношенията на различните поколения към действителността. Изтъкнато е, че в контекста на културата и комуникацията фотографията изпълнява функцията на медиатор, защото става посланик на политически, социални, междуличностни идеи, мнения, концепции и послания. Социалните стойности на фотографията са повлияни и от нарастването на цифровите технологии. Промените в начина, по който се произвеждат и консумират изкуството и културата, са културни процеси сами по себе си, а не само технологични промени.

Втората глава „Развитие на фотографията и социокултурни тенденции – моменталност, ефективност и визуалност“ е разделена на седем подчасти. 1. Технологична и социална еволюция във възприемането и употребата на фотографията. 2. Визуалната културна революция – исторически концепции. 3. Визуалното възприятие и визуална интелигентност. 4. Контекстуална манипулация.

5. Социални промени чрез методите на фотографията. 6. Технически метаморфози – псевдофотография или прераждане на идеи. 7. Интерактивност чрез сторителинг (социално влияние). Тук се разглежда същността на понятия като визуална култура, визуална медия, визуална интелигентност, етика във фотографията, предимствата и недостатъците на дигиталната обработка, тенденциите във визуалната културна революция и историческите концепции на модернизма и постмодернизма. Теориите заложи в тази глава са селектирани и анализирани през призмата на транскултуралната и интердисциплинарната им същност и влияние. Изтъкнато е, че фотографската камера вече не е събирач и рефлекс на мотивации, а на впечатления, презумции и създател на цели. Тя няма табута - въздейства независимо от възраст, образование, пол, националност, раса и независимо от всички социално-демографски характеристики. Тук концепциите на модернизма и постмодернизма са представени и анализирани като взаимнодопълващи се в тяхната причинно-следствена връзка, не като алтернативи, а като хронологично изследвано социално развитие. В постмодерната проблематика на фотографията е посочен като фактор самата технологическа революция, водеща до нова ера в артистичната масова продукция. Така документалната постфотография не само отрича претенцията на модернизма за обективното отразяване на реалността, но и поставя провокацията и електронната обработка като нов смисъл на баналното и ежедневно, правейки всеки аматьор творец, като резултат от достъпността на медията. Изображенията като цяло постигат това, което самостоятелен текст не успява. Те повишават възможностите за разбиране, припомняне и запаметяване. Изведено е твърдението, че фотографията е разказана история, която има социален характер и се приема за истина, както и че пряката зависимост между визуалната комуникация и емоционалната интелигентност е важен детерминант за развиването на визуална интелигентност.

Манипулирането на пост-продукцията на фотографски изображения датира от самото създаване на фотографията и поради тази причина е изследвано подробно

в тази част от дисертацията. Докторантът заключава, че може да се твърди, че цифровата фотография поставя под въпрос автентичността на фотографията като цяло, тъй като сега трябва всички фотографски изображения да бъдат анализирани, особено в социалните мрежи.

Трета глава е озаглавена „Социални промени и взаимодействие през погледа на научнопопулярното списание National Geographic – България“. Когато дебютира през октомври 1888 г., списание National Geographic е научно издание, отразяващо интересите на малка група читатели, предимно учени. Историята на списанието илюстрира и промяната на потребностите на обществото от комуникационна гледна точка. Докторантът подчертава, че появата на фотографията сред инструментите на снисанието бележи и неговия сериозен подем, и че през 1907 година редакционната колегия на списанието решава да се фокусира върху визуалното и да употребява текстът като странично пояснение на снимките. Според тях писменият наратив бива възприеман най-добре, когато е съпроводен от богат поток визуални образи. Маркетинг експертите установяват, че 53 % от читателите четат само надписите под изображенията. И до днес стратегията на списанието остава същата.

В изследването фокус се поставя върху социалните промени и взаимодействията. Чрез контент-анализ е изследван периодът 2011 – 2018 г., като за критерий на научния обзор се поставят следните измерения: 1. Климатични промени и опазване на околната среда. 2. Социални промени при човека и човешките взаимоотношения. 3. Роботика и технологии в съвременността. 4. Храната на XXI век. 5. Животинският вид и неговото застрашаване. Целта на изследването е да се установи взаимозависимост между социалните промени в света, погледнати от редакторския колектив на списанието, и как те оказват непосредствено влияние върху нагласите и убежденията на индивидите чрез фотографията. Научната теза се основава на твърдението, че социалните промени влияят пряко върху човешкия и животинския вид. Чрез инструментариума на фотографията те са комуникирани въздействащо, както информирайки публиката за

съществуването им, така и с цел да призват обществото за участие. Научната хипотеза се основава на становището, че ако социалните промени влияят пряко върху човешкия и животинския вид, мерките, които трябва да бъдат предприети за опазването на видовете, са от жизненоважна значимост за еволюцията на планетата. Темата за иновациите и технологиите е широко застъпена, тъй като разглежда до каква степен новите технологии и роботизацията навлизат в съвременното общество и благодарение на тях може да се удължава човешкия живот.

В заключението си докторантът обобщава всичко казано в предходните глави. Изведени са основните научни приноси, които са обосновани в смислово-съдържателната теоретична и научно-емпирична разработка. Емилиана Георгиева обобщава: 1. Фотографията заема своето значително място в изследването на социалните промени в глобализацията се свят, както и спомага за предизвикване на социални промени чрез емоционалните си апели към зрителите (проучени са механизмите на възприятие на човешкия мозък). Доказва се двустранната връзка между социалните явления и метаморфози и фотографията. 2. Природната предразположеност на индивидите да приоритизират визуалната комуникация е аргументирана на теоретично и практическо ниво. 3. С проучването на съдържателната част на списанията на National geographic в периода 2011 – 2018 г. се установява закономерен процес, в който се наблюдават водещи проблеми и тенденции на съвременните общества, отразени основно чрез фотографии. 4. Разглеждането на фотографията и социалните промени през призмата на комуникацията, реториката, културологията, семиотиката, психологията, невронауката, етиката, социологията и технологията са комбинирани и изследвани заедно и създават симбиозна парадигма за тяхната взаимообусловеност и доказва, че именно анализът и синтез помежду им изгражда представа за социалните промени и ролята на визуалната комуникация чрез фотографията от създаването ѝ до днес. 5. В парадигмата на изследваните теоретико-приложни процеси се

утвърждава прогресивна връзка между настоящите проблеми, пред които е изправено човечеството и проблемите, които се засягат в изданието.

Резултатът, е че направените проучвания и изводите от тях биха могли да послужат на широк кръг от специалисти в областта на фотографията, изкуствознанието, журналистиката, културологията и др. Ето защо, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на кандидата Емилиана Георгиева.

проф. д. изк. Свилен Стефанов

10. 02. 2020 г.

София